

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/103154>

Please be advised that this information was generated on 2020-11-29 and may be subject to change.

Klasindeling kan sfeer verbeteren

Bekend maakt bemind

Van oudsher is het een hele kunst: tafelplaatsing. Wie zit naast wie en tegenover wie beslist niet? Hét recept voor een geslaagd diner of een fataal familieconflict. Hetzelfde geldt in de klas...

Klassenmanagement is een belangrijke taak van docenten. Als het goed gebeurt, zorgt het voor een optimaal leer- en leefklimaat voor de leerlingen. Dus duidelijke regels en afspraken voor het gedrag van leerlingen en gepaste maatregelen bij problemen. Ook het inrichten van een klaslokaal valt er onder. En dan gaat het niet alleen om de plaats van het schoolmeubilair en het ophangen van decoratie, maar vooral om: wie zit

naast wie? Veel leerkrachten maken meerdere keren per jaar een nieuwe klassenindeling. Toch zijn hier nauwelijks richtlijnen voor. Er wordt rekening gehouden met medische aspecten: een kind dat niet zo goed hoort of ziet, komt natuurlijk vooraan te zitten. Ook speelt de lengte van de kinderen soms een rol, dus een lang kind achteraan, een kleiner

kind vooraan. Soms wordt er geëxperimenteerd met de niveaus van de kinderen: de wat vluigere leerlingen zitten dan naast degenen die niet zo goed meekunnen. Tot slot spelen sociaal-emotionele factoren soms een rol. Een wat stiller kind wordt bijvoorbeeld naast een extravert kind gezet, om

de stille zo wat meer bij de klas te betrekken. Veel leerkrachten zullen vanuit hun ervaring wel een idee hebben van wat werkt en wat niet werkt.

Anti-pestten

Met wetenschappelijk onderzoek willen we de aandacht juist richten op veranderingen in het sociaal klimaat in de klas. Zo stelden we onszelf de vraag of de klassenindeling invloed heeft op bijvoorbeeld het pestgedrag in de klas. Het tegengaan van pesten is namelijk een speerpunt voor veel scholen, maar dat is niet eenvoudig. Ook wilden we weten of leerlingen elkaar aardiger gingen vinden en positiever over elkaar zouden gaan denken, wanneer zij dichterbij elkaar zouden komen te zitten in de klas.

Aan het onderzoek deden 34 klassen mee, met in totaal 800 leerlingen uit de groepen 7 en 8. Aan het begin van het onderzoek werd met behulp van sociometrie het sociale klimaat in de klas gemeten. Hierbij konden leerlingen aangeven wie er gepest werden, wie er soms agressief waren, of welke klasgenoten teruggetrokken waren. Bovendien konden de leerlingen aangeven wie zij aardig en wie zij minder aardig vonden.

‘Pestgedrag neemt normaal gesproken tijdens het schooljaar vaak toe...’

Het klassenklimaat kan worden verbeterd door leerlingen strategisch te verplaatsen

Dichterbij

Op basis van deze gegevens werden tweetallen geselecteerd waarvan minstens één van de twee leerlingen de ander niet aardig vond. Vervolgens hebben we voor een aantal klassen nieuwe indelingen gemaakt, zodat klasgenoten die elkaar niet zo aardig vonden dichterbij elkaar kwamen te zitten. Zaten ze bijvoorbeeld eerst vier zitplaatsen van elkaar af, dan schoven ze er twee op. We hielden er wel rekening mee dat we de kinderen die elkaar niet aardig vonden nooit direct naast elkaar zetten. Er zat altijd een voor hen neutraal persoon tussen.

Vervolgens zaten de leerlingen gedurende drie maanden in de nieuwe opstelling. Na afloop van die drie maanden werd het sociale klimaat opnieuw in kaart gebracht. Het bleek dat in de klassen waar de kinderen niet waren verplaatst, het pestgedrag was toegenomen. Dit was te verwachten, omdat we uit onderzoek weten dat pestgedrag gedurende een schooljaar vaak toeneemt. Maar in de klassen waar de klassenindeling was veranderd, was er helemaal geen toename in pesten en waren er zelfs minder kinderen die zich terugtrokken uit de groep. Bovendien vonden de leerlingen de

klasgenootjes die ze drie maanden eerder niet leuk vonden nu veel aardiger.

Klassenklimaat

Het onderzoek laat dus heel hoopvolle resultaten zien. Het is goed om te zien dat het klassenklimaat op een relatief eenvoudige manier kan worden verbeterd. We denken dat de effecten te verklaren zijn doordat de kleinere afstand tussen de leerlingen ervoor zorgt dat zij meer contact met elkaar hebben. Hierdoor krijgen ze in de gaten dat degene die ze eerst niet zo leuk vonden, toch eigenlijk best aardig is. Deze positieve effecten lijken zich vervolgens te verspreiden naar de hele klas en het klassenklimaat in het algemeen. ■

Op dit moment is een vervolgonderzoek gestart. Hiervoor zijn de onderzoekers (Radboud Universiteit Nijmegen) nog op zoek naar scholen die bereid zijn aan het onderzoek mee te werken. U kunt zich aanmelden met een mailtje aan redactie@didactief.nl